22. 5. 2015

ID: 97918

Prevence, náhrada škody

Ten, kdo na svém pozemku pracuje s otevřeným ohněm a k jehož prospěchu či využití se otevřený oheň udržuje, je povinen bez ohledu na to, jak a kdo se podílí na spalování v ohništi, zajistit bezpečné nakládání s ohněm tak, aby bylo riziko vzniku požáru minimalizováno, tj. aby se oheň nekontrolovaně nerozšířil. Musí k tomu zvolit patřičná opatření, která nejsou v podrobnostech předepsána, je tedy na každém, aby posoudil, zda místo založení otevřeného ohně, jeho intenzita či další okolnosti, nehrozí přenosem ohně, resp. aby přijal opatření, která tomu jsou způsobilá zabránit. Porušení této prevenční povinnosti představuje porušení právní povinnosti ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1593/2013, ze dne 18.2.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně České pojišťovny a. s., se sídlem v P., proti žalovanému J. F., zastoupenému JUDr. L.V., advokátem se sídlem v O., o 900.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 26 C 208/2010, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 6. 12. 2012, č. j. 12 Co 221/2012-258, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 2. 12. 2011, č. j. 26 C 208/2010-167, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 900.000,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak poté, co jeho předchozí zamítavý rozsudek ze dne 18. 2. 2011, č. j. 26 C 208/2010-125, zrušil Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 12. 5. 2011, č. j. 12 Co 124/2011-148, a věc mu vrátil k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že nelze přihlížet k výsledkům trestního stíhání ani následného přestupkového řízení a že je třeba věc posoudit z hlediska kritérií ustanovení § 438 obč. zák. Soud vyšel ze zjištění, že 15. 6. 2008 došlo na ulici v O. k požáru restaurace a její půdní vestavby, přičemž příčinou požáru bylo pálení větví a rostlinného odpadu na sousední zahradě ve vlastnictví žalovaného. Za teplého počasí s nárazovým větrem se oheň z neohraničeného ohniště vznícením okolní suché trávy rozšířil až na 3,5 m vysoké túje (vzdálené 3 – 4 metry), z nich na přilehlou pergolu restaurace a následně na její střechu a vnitřní prostory. Žalující pojišťovna vyplatila poškozenému J. B. na pojistném plnění celkem 1.389.222,- Kč a požaduje náhradu části tohoto plnění po žalovaném. Oheň na jeho pozemku založil blíže neurčený občan Ukrajiny Š. a přikládal do něj stejně jako přítelkyně žalovaného M. H. i sám žalovaný, který souběžně prováděl postřik pozemku látkou Roundup. V trestním řízení proti žalovanému byla věc usnesením Okresního soudu v Olomouci postoupena statutárnímu městu Olomouc, které ji předložilo Hasičskému záchrannému sboru Olomouckého kraje k řešení možného přestupku; ten věc odložil se zdůvodněním, že samotným založením ohniště přestupek spáchán nebyl a že nebylo prokázáno, kdo na oheň přikládal tak intenzivně nebo jako poslední, že z jeho činnosti došlo ke vzniku požáru. Soud dospěl k závěru, že všichni tři jmenovaní, kteří se podíleli na nakládání s otevřeným ohněm, porušili ustanovení § 17 odst. 1 písm. a) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (dále jen „zákon o požární ochraně“), protože za teplého větrného počasí přikládali do nijak neohraničeného a nezajištěného ohniště obklopeného suchou trávou, žalovaný navíc porušil i generální prevenční povinnost podle § 415 obč. zák., neboť takový úklid své zahrady za daného počasí a při nezajištěném ohništi zorganizoval. Protože je dána i příčinná souvislost mezi jejich jednáním a vznikem škody, odpovídají za vzniklou škodu společně a nerozdílně podle § 420 obč. zák. Žalobkyně, na niž podle §

33 odst. 1 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, přešlo v rozsahu poskytnutého pojistného plnění právo na náhradu škody vůči všem třem škůdcům, si při vymáhání svého nároku oprávněně zvolila pouze žalovaného. Soud neshledal důvody pro postup podle § 450 obč. zák., neboť žalovaný netvrdil ani neprokázal důvody zvláštního zřetele hodné, které by snížení náhrady odůvodnily; více osob škůdců důvod k moderaci nezakládá, žalobkyně se přitom sama rozhodla vymáhat pouze část náhrady škody.

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 6. 12. 2012, č. j. 12 Co 221/2012-258, rozsudek soud prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Uvedl, že soud prvního stupně provedl všechny pro rozhodnutí podstatné a relevantní důkazy, správně je vyhodnotil a také jeho právní závěry jsou správné a v souladu s konstantní judikaturou. Podle odvolacího soudu neobstojí výhrada odvolatele, že nedošlo ke snížení náhrady soudem podle § 450 obč. zák. (tzv. moderace), neboť žalobkyně se rozhodla nevymáhat celou škodu. Žalovaný také zaměňuje svoji občanskoprávní odpovědnost za odpovědnost postižitelnou trestněprávně či jako přestupek a opomíjí i celkový kontext své činnosti, spočívající v založení a udržování ohniště za horkého, letního a silně větrného počasí, navíc při práci s notoricky známou hořlavinou.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o.s.ř. tím, že napadené rozhodnutí má ve věci samé zásadní význam. Podle dovolatele je předchozí řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.], rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.] a skutkové zjištění nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o.s.ř.). Namítá, že ze skutkových zjištění nevyplývá, že by se měl dopustit jakéhokoli protiprávního jednání, soud prvního stupně i odvolací soud se to však pokusily obejít tak, že protiprávnost shledaly už v samotném založení a udržování ohně. K takovému závěru však nedospěl Hasičský záchranný sbor, který prováděl vyšetřování v přestupkovém řízení, jež podání žaloby přecházelo, přičemž jeho závěr je s ohledem na ustanovení § 135 odst. 1 o.s.ř. pro soudy závazný. V řízení také nebyla prokázána příčinná souvislost mezi jeho jednáním a vznikem škody, neboť se nepodařilo vůbec zjistit, „které konkrétní jednání jaké konkrétní osoby“ vznik škody zapříčinilo. S ohledem na to pak odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru, že žalovaný je odpovědný spolu s dalšími osobami, čímž svým rozhodnutím založil nepřípustnou kolektivní odpovědnost. Dále odvolací soud do svého rozhodnutí zahrnul nepřijatelné prvky libovůle, když „teplé větrné počasí“ interpretoval jako „horké, silné větrné počasí“ a když nehořlavý pesticid Roundup označil za notoricky známou hořlavinu. Nakonec odvolací soud nesprávně aplikoval ustanovení § 450 obč. zák., protože odmítl moderovat nárok žalobkyně, aniž by se vůbec podrobněji zabýval zkoumáním osobních a majetkových poměrů žalovaného a aniž by vzal v potaz majetkovou situaci žalobkyně, která by snížení náhrady prakticky vůbec nepocítila. Žalovaný proto navrhuje, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o.s.ř.), postupoval vzhledem k datu vydání napadeného rozhodnutí podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 – srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. – dále též jen „o.s.ř.“). Dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř., není však důvodné.

Podle § 242 odst. 3 věta první o.s.ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Podle § 135 odst. 1 o.s.ř. soud je vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo je

spáchal, jakož i rozhodnutím o osobním stavu; soud však není vázán rozhodnutím v blokovém řízení. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení jinak otázky, o nichž přísluší rozhodnout jinému orgánu, může soud posoudit sám. Bylo-li však o takové otázce vydáno příslušným orgánem rozhodnutí, soud z něho vychází.

Námitku dovolatele, že soudy obou stupňů byly ve smyslu § 135 odst. 1 o.s.ř. při posuzování protiprávnosti jeho jednání vázány předchozím závěrem Hasičského záchranného sboru Olomouckého kraje, že přestupek spáchán nebyl, nelze mít za správnou. Jak plyne z výslovné dikce citovaného ustanovení a jak již dovodila předchozí soudní praxe, soud je v občanském soudním řízení vázán pouze výrokem rozhodnutí příslušného orgánu o tom, kdo a jaký trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt spáchal. Není vázán odůvodněním takového rozhodnutí, stejně jako zprošťujícím rozsudkem vydaným v trestním řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 1966, sp. zn. 4 Cz 30/66, publikovaný pod č. 58/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2368/98, publikovaný v časopise Soudní rozhledy č. 8/1999, str. 246). Zatímco v trestním řízení je třeba k odsouzení, aby zástupce obžaloby prokázal všechny znaky skutkové podstaty trestného činu včetně zavinění, a platí zásada „in dubio pro reo“ (v pochybnostech ve prospěch obviněného), v občanském soudním řízení provádí soud (zásadně k návrhu účastníků) vlastní dokazování, jež je oprávněn (mimo rámec výše vymezené vázanosti) hodnotit nezávisle na výsledcích trestního nebo přestupkového řízení, a důkazní břemeno o tom, že škodu nezavinil, má žalovaný (§ 420 odst. 3 obč. zák.).

Jestliže v posuzovaném případě nebylo vydáno rozhodnutí příslušného orgánu o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt, neexistuje výrok, jímž by byl soud v řízení o náhradu škody vázán. Soud v občanskoprávním řízení je za této situace oprávněn (a zároveň povinen) učinit potřebná skutková zjištění a sám po zhodnocení důkazů ve smyslu § 132 o.s.ř. vyložit, jaká zjištění má za prokázaná, a na základě jakého skutkového stavu posoudil uplatněný nárok po stránce právní. Tak tomu bylo i v projednávané věci.

Další námitky žalovaného směřují především právě proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu ohledně existence zákonem požadované míry opatrnosti a příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a vznikem škody (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001, a ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006, publikované pod C 1025 a C 5514 v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck). Jako dovolací důvod je zde tedy uplatněna tvrzená okolnost, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o.s.ř.).

Skutkové zjištění ve smyslu § 241a odst. 3 o.s.ř. nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá ustanovení § 132 o.s.ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo z přednesů účastníků nevyplynuly ani jinak nevyšly v řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly v řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, je z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti logický rozpor, nebo jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z ustanovení § 133 až 135 o.s.ř. Skutkové zjištění nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného (případně i procesního) práva. Dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o.s.ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů – jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry (např. namítat, že soud měl uvěřit jinému svědkovi, že měl vycházet z jiného důkazu, že některý důkaz není ve skutečnosti pro skutkové zjištění důležitý, že z provedených důkazů vyplývá jiné skutkové zjištění apod.). Znamená

to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než z výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1920, bod V).

Odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku srozumitelně vysvětlil, proč vyšel plně ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Dovolací soud neshledal, že by odvolací soud pokládal za zjištěné něco, co ve spise není, opomenul něco podstatného, co se ve spise nachází, ani že by v jeho úvahách existovaly logické rozpory. Pouhý odlišný názor dovolatele na to, jaké skutečnosti lze mít na základě provedených důkazů za prokázané, popřípadě zda provedené důkazy stačí k prokázání relevantních skutečností, není s ohledem na zásadu volného hodnocení důkazů (§ 132 o.s.ř.) způsobilý tento dovolací důvod založit.

Správnost závěru odvolacího soudu o vztahu příčinné souvislosti mezi počínáním žalovaného a vzniklou škodou dovolatel nesprávně zpochybňuje argumentem, že nebylo zjištěno dostatečně přesně konkrétní chování osob zúčastněných na nakládání s otevřeným ohněm. Přehlíží ovšem, že takové zjištění není potřebné pro rozhodnutí o porušení speciální prevenční povinnosti podle § 17 odst. 1 písm. a) zákona o požární ochraně. Toto ustanovení totiž ukládá fyzické osobě počínat si tak, aby nedocházelo ke vzniku požáru, zejména při používání tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů a komínů, při skladování a používání hořlavých nebo požárně nebezpečných látek, manipulaci s nimi nebo s otevřeným ohněm či jiným zdrojem zapálení (srov. též obecnou povinnost kladenou ustanovením § 1 odst. 2 zákona o požární ochraně na každého počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek). Z této úpravy je zřejmé, že ten, kdo na svém pozemku pracuje s otevřeným ohněm a k jehož prospěchu či využití se otevřený oheň udržuje, je povinen bez ohledu na to, jak a kdo se podílí na spalování v ohništi, zajistit bezpečné nakládání s ohněm tak, aby bylo riziko vzniku požáru minimalizováno, tj. aby se oheň nekontrolovaně nerozšířil. Musí k tomu zvolit patřičná opatření, která nejsou v podrobnostech předepsána, je tedy na každém, aby posoudil, zda místo založení otevřeného ohně, jeho intenzita či další okolnosti, nehrozí přenosem ohně, resp. aby přijal opatření, která tomu jsou způsobilá zabránit. Porušení této prevenční povinnosti představuje porušení právní povinnosti ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák.

Vzhledem ke skutkovému zjištění v posuzované věci je zřejmé, že zejména za teplého a větrného počasí bylo povinností všech zúčastněných (srov. též úpravu společné a nerozdílné odpovědnosti podle § 438 odst. 1 obč. zák.) zajistit, aby se nerozšířil jimi založený a stále udržovaný oheň z neohraničeného ohniště na povrchu pokrytém suchou trávou; zvýšené riziko představovalo rovněž umístění ohniště do bezprostřední blízkosti jehličnatých porostů přiléhajících k dřevěné pergole sousední nemovitosti. Zákonné prevenční povinnosti však nedostála ani jedna z osob, které oheň za těchto podmínek založily a udržovaly, a to bez ohledu na to, kdo zrovna do ohniště přikládal. Na uvedeném závěru už pak nemůže ničeho změnit možná nepřesnost odvolacího soudu ve formulačním popisu povětrnostních podmínek ani charakteru pesticidu Roundup, kterým žalovaný prováděl postřik daného pozemku, neboť na těchto skutkových okolnostech jinak správný právní závěr odvolacího soudu o odpovědnosti žalovaného za vzniklou škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák. nestojí.

K námitce, že nebylo aplikováno ustanovení § 450 obč. zák., je třeba zopakovat, že už sama žalobkyně se rozhodla vymáhat pouze zhruba dvoutřetinovou část svého nároku na náhradu škody, čímž byl určitý zmírňovací prvek naplněn. Soud prvního stupně, jehož závěry odvolací soud převzal, pak zdůvodnil, proč za této situace již nepovažuje tzv. moderaci rozhodnutím soudu za opodstatněnou. K dovolací námitce lze pak dodat, že majetková síla pojistitele, který vstoupil vyplacením pojistného plnění do postavení poškozeného, sama o sobě důvod ke snížení náhrady soudem nezakládá.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je z pohledu uplatněných dovolacích důvodů správné, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle § 243b odst. 2 o.s.ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)
- Způsobilost být účastníkem řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody